

Skatteinsidens

Hvordan påvirker skatter inntektsfordelingen? Insidensanalyse

Hvem bærer byrden av en skatt? Viktig spørsmål i utformingen av skattesystemet.

Insidensanalyse:

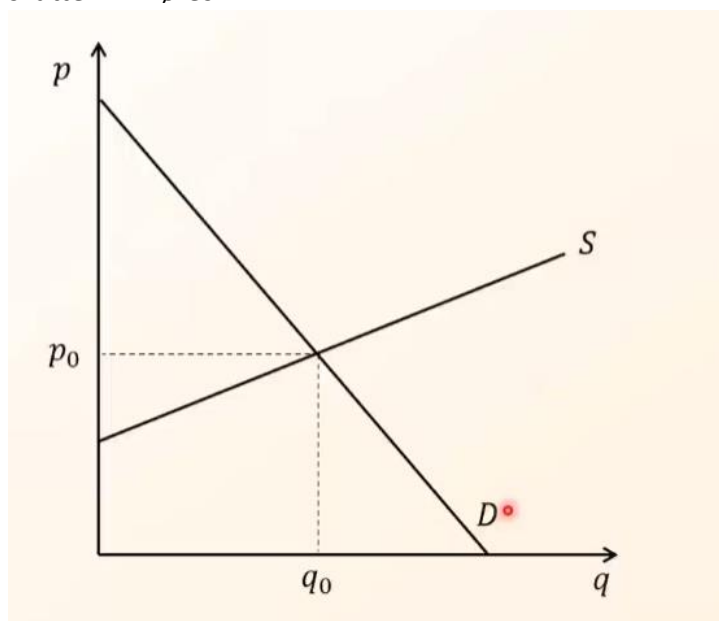
- lovfestet insidens, hvem er formelt pålagt å betale inn skatten?
- Økonomisk insidens, hvem betaler i realiteten skatten?

Insidensanalyse

Innføring av skatt endrer etterspørselen i sluttmarkedet som får høyere pris. Men når man får høyere pris i et marked vil det også påvirke etterspørselen i produksjonen. Dette kan også endre etterspørselen i kapital og arbeidskraft. Dette kan igjen påvirke prisene i andre markeder. Hvordan dette påvirker markedet avhenger av hvordan skatten endrer prisene og virkningene vil ikke skje over natten, men over tid. Vi skal nå se på noen eksempler på insidensanalyse.

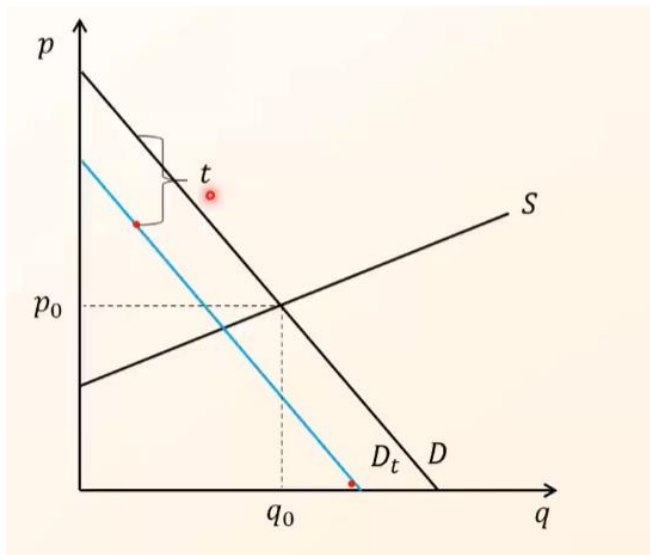
Insidensanalyse – partiell likevekt (enhetsskatt)

I dette eksempelet vil vi se på et enkelt marked, med et fast kronebeløp som skal betales i skatt (ikke prosent) pr. solgte enhet. Nedenfor kan vi se tilbud (S) og etterspørsel (D) før skatten innføres.

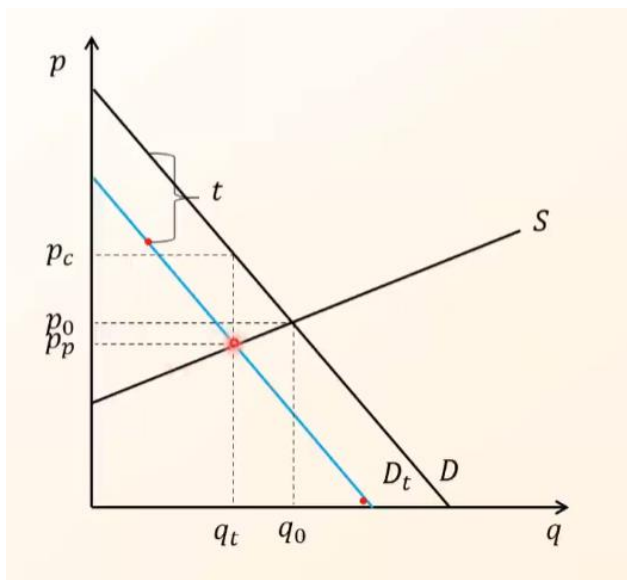

Før skatt ble det solgt q_0 enheter og likevekts prisen var p_0 .

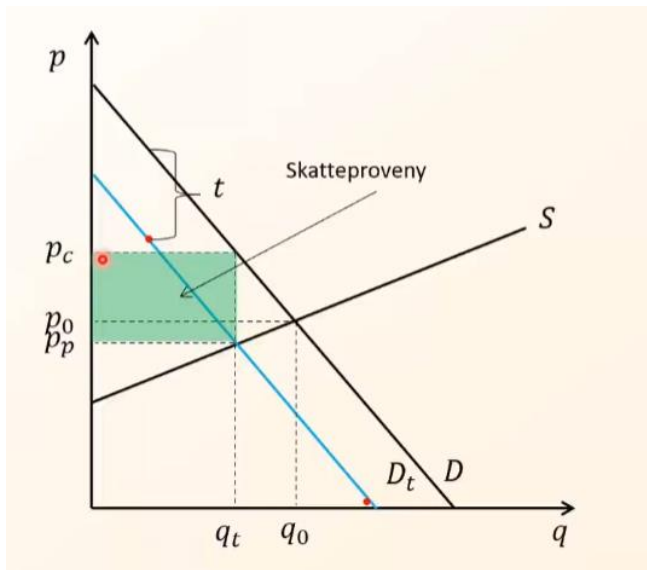
Visst vi nå innfører en skatt som konsumenten må betale, vil betalingsvilligheten gå ned (t) og etterspørselen følger etter (D_t).

Vi kan se at vi da får en ny likevekt som er representert med punktet p_p og q_t . Fra figuren nedenfor kan vi se at prisen konsumenten må betale er lik p_c , prisen for produsenten er p_p og antall solgte enheter er q_t .

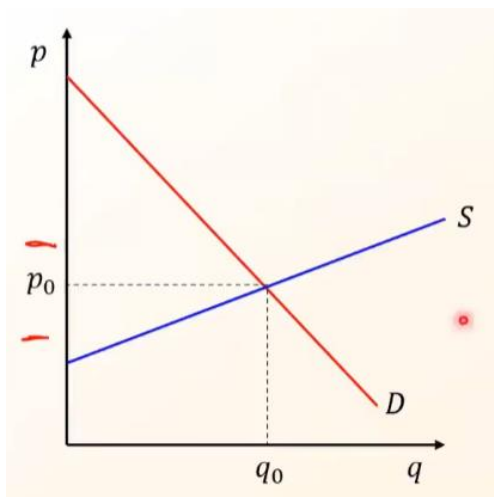
Differansen mellom p_c og p_p kalles for skatteproveny. Skatteproveny representerer inntekter til staten.

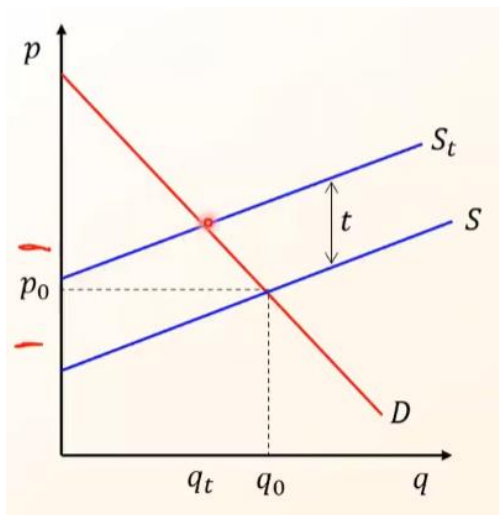
Vi kan se at konsumentene har fått det verre siden de har fått en høyere pris, mens produsentene har fått det bedre siden de har lavere pris. Vi kan også se at både konsument og produsent deler skattebyrden. Konsumenten betale fra p_c til p_0 og produsenten betale p_0 til p_p .

Hva ville skjedd visst produsentene måtte betale skatten?

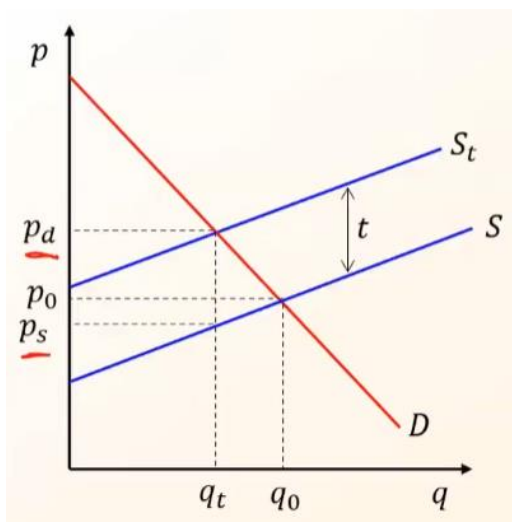
Vi vil nå analysere samme marked bare at produsenten pålegges skatten.

Når produsenten pålegges skatten, kan vi analysere skatten ved å plusse på skatten på den opprinnelige tilbudskurven (S).

Da får vi ny tilbudskurve (S_t) som konsumentene oppfatter. I denne eksempelet får vi samme situasjon som i forrige eksempel.

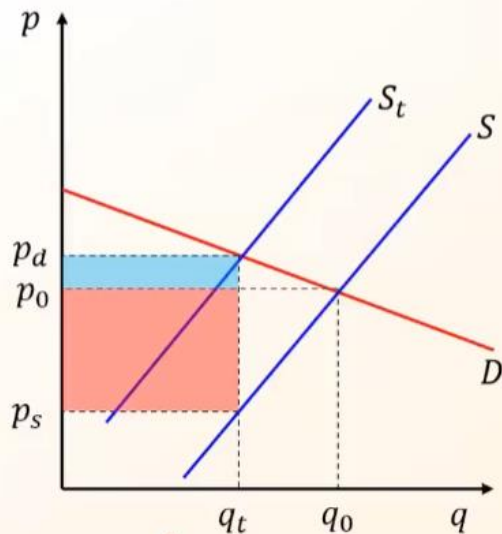
Varen bli altså dyrere for konsumenten og billigere for produsenten med lavere antall enheter.

Det vi observer fra disse eksemplene er at det er likegyldig om det er produsenten eller konsumenten som pålegges skatten. Vi får de samme effektene. Det er tilbud og etterspørsels elastisiteten som bestemmer skatteinsidens.

Så hvordan ser disse elastisitetene ut?

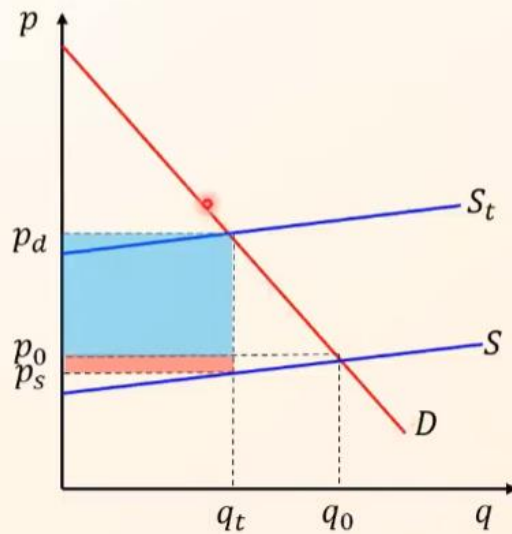
Nedenfor skal vi se to situasjoner. I den første situasjonen har vi veldig elastisk etterspørsel. At den er veldig elastisk vil det si at visst vi endrer prisen lite så endres etterspørselen seg mye. Vi har samtidig uelastisk tilbudskurve. Det vil si at stor prisendring har liten effekt på tilbudskvantum. I dette eksempelet reagerer konsumenten mye på pris. I dette eksempelet betaler konsumenten en liten del mens produsent en stor del av skatten. Når er produkt har mange substitutter er som regel etterspørselskurven elastisk.

Produsenten bærer størstedelen av byrden

- elastisk E
- uelastisk T

Konsumenten bærer størstedelen av byrden

- uelastisk E
- elastisk T

I motsatt situasjon med en uelastisk etterspørselskurve og elastisk tilbudskurve. Her har stor prisendring ikke så mye å si for etterspurt kvantum. Når tilbudskurven er elastisk, vil en liten prisendring føre til stor endring i tilbudskvantum. I dette tilfelle betaler konsumenten mye større andel av skatten enn produsenten. Så hvordan skattene bli fordelt avhenger av tilbud og etterspørsels elastisitetene.